

KOPIREG.]

DI
GESKIDENIS VAN ONS LAND,
IN DI
TAAL VAN ONS VOLK.

J. S. du Plooi

Brakfontein.

12.0 kt. 1917

Cupa Koo

Gebore 27.9.1870

Gestorwe 1961

Brakfontein tussen die
rivier Orange & Caledon

KOPIREG.]

DI

GESKIDENIS VAN ONS LAND,

IN DI

TAAL VAN ONS VOLK.

TWEDE UITGAAF.

(Aangevul tot 1895, en vermeerder met Bylage).

PAARL :
P, F, DU TOIT & CO., BEPERKT, DRUKKERS EN UITGEWERS,

1895,

"DI AFRIKAANSE PATRIOT,"

Erkende Orgaan van di Afrik. Bond, en van di Afdelings Rade van
Hope Town, Steynsburg, Prieska, Phillips Town, Aliwal
Noord, Prins Albert, Hay, Herbert, Sutherland, en
Brits Town.

OPGERIG 15 JAN. 1876.

"Di Patriot" bedoel di welvaart en ontwikkeling van ons Volk. Di snivere Geloofsleer en ware Patriotisme is syn-twe grondpilare.

"Di Patriot" is di eenigste koerant in ons *Afrikaanse* taal. Hy neem ons volk en ons taal soos hy dit kry, om dit te beskawe en te verbeter. Di *Patriot* is wel k'ein begin, maar het nog altyd gegroei en an invloed gewin. Vrind en vyand erken dit oek, dat di *Patriot* meer gedaan het, dan enig ander in Suid Afrika; en duisende van ons Volk and lees gesit het, waardeur hulle wakker geskud is en nou as nuttige lede van Kerk en Maatskappy werksaam is.

"Di Patriot" is veral di *Orgaan* van di *Afrikaner Bond* (deur Ds. S. J. du Toit ontworpe). Jare lang was di *Patriot* dan ook di enige Bondskourant; en is nog altyd 'n warm verdediger van di regte en belange van di *Afrikaner Bond*. Di *Patriot* g'e gerogeld meer rapporte van Bonds Vergaderinge dan alle andere Bonds-gesinde krante saam. Di *Patriot* het veral aanspraak op di naam van *Bondsorgaan*, en op di ondersteuning van elke opregte Bondsman.

An "Di Patriot" veral het di S. A. Republiek, naas God, hulle herwonne Vryheid te danke. Di *Patriot* was in di begin di enige Mordigai wat gesê het: *ni onderwerp, mar lydelik verset*; en het volgehon tot hulle weer vry was.

An "Di Patriot" hoofsakelik het ons di erkenning van di Hollandse taal in ons Parlement te danke. Di *Patriot* het di saak opgevat, toen in algemeen ons volk nog in slaap was, en selfs van onse voormanne gesê het: Dit sal julle tog nooit verkry ni, dis net slapende honde wakker maak!"

"Di Patriot" bevat gereeld ruim 21 tot 35 kolomme nuttige leesstof:—Inleidings artikels oer di belangrikste vraagstukke van di dag, of andere nuttige onderwerpe, Binne en Buitenlands Nuws, Kabelgramme en Te'gramme, Korrespondensiis en Markberigte, ens. Oek bevat dit Gedigte en Bybelse Raaisels ver Jong mense; Bonds verslage en al di vernaamste stukke uit *De Paarl*. Di *Patriot* bevat meer korrespondensiis dan enig ander koerant; wil imand dus weet wat di Volksgevoel is, lees dan *Di Patriot*.

"Di Patriot" is oek Advertensi-Blad. Schut-, Geboorte, en Doodberigte, ens., wordt billik geplaas. As di reeds erkende Orgaan ver di Notule en Advertensiis van so veel Distrikte, en met so 'n grote en uitgebreide sirkulasi, is di *Patriot* 'n allereskikste middel ver adverteer. Veral Vendusi- of andere Bezigheids-Advertensiis betaal daarin oet goed. Onse Vrind kan ons daarin direk of indirek, deur hulle invloed, grote diins bewys. Sonder advertensiis kan oek di *Patriot* ni bestaan ni.

NUTTIGE BOEKE

VERKRYGBAAR BY

D. F. DU TOIT & CO. (BEPERKT),
PAARLSE DRUKKERY.

DE HUISKERK.

57 Preeken voor alle Zon- en Feestdagen :

BENEVENS

* ZAADKORRELS, *

Uit het Levend Woord voor Onderlinge Biëenkomsten, Huisgezin
en Binnenkamer,

EN

* HET HUISALTAAR, *

Wenken, Bijbelgids en Gebeden voor 't Huisgezin.

'n Groot Oktavo Boek van 484 bladzijden, sterk gebonden in heel linne band, met vergulden titel en portret van den schrijver, Ds. S. J. DU TOIT. Prys : 6/- per post of 12 exempl. t gen *kontante* betaling (vooruit) voor £3 Stg. Buiten de Koloni : nog 6d. voor één, of 5/- voor 12 exempl. extra posgeld by.

DI EERSTE BOEK VAN MOSES, GENESIS,

(Uit Hebreeuws) in Afrikaans o'ergesit, met ophelderende antekeninge.

Groot 8vo., 144 bladsy'e. Prys : per post 1/- stuk ; of ver 12 exempl., *vooruit betaald*, 9/- ; ver 25 do., do., 16/ ; ver 36 do., do., 22/- ; en ver 50 do., do., 25/-. Buiten di Koloni nog 'n 3d. ver een exempl., en 'n 1d. stuk ver di groot orders, extra posgeld by.

DE GESCHIEDENIS DER EMIGRANTEN BOEREN,

EN VAN DEN

VRIJHEIDS-OORLOG IN TRANSVAAL in 1880 en 1881.

120 bladsy'e, in sterk linne band. Prys : 3/9 ; per post 4/3, en buiten di Koloni 4/6. Of ver 12 exempl. tegelyk, *vooruit* betaald, geef ons 20% com. of (op di netto prys).

DI MEER N'GAMI,

EN

ANDER NOORDELIKE STREKE.

Reisketse deur "Hendrik" 'n regte interessante en lesenswaardige beskrywing van 'n reis na genoemde streke, met 'n kaart van di pad daarheen. Prys, 6d. per 1 exempl. ; ver 'n dosyn, 5/-.

AFRIKAANS ONSE VOLKSTAAL,

71 Stellings, neergeleg en verklaar deur Ds. S. J. DU TOIT, opgedra'e an President REITZ. Prys: per post 1/6; of ver 12 exempl. gelyk, *vooruit* betaald, slegs 14/6. Elkeen, vrind of vyand, wat enigszins belang stel in ons *Afrikaanse Taal*, behoort die boek in syn huis te hê; en elke Afrikander-huisvader behoort an elk van syn kinders een te gé.

TREKKERS GIDS,

bevattende di Verslag van di Mashonaland Kommissi; Rapporte van di Mashonaland en Synodale Deputasii, ens.; Lewensskets van Is. BOSMAN, en syn reisjornaal naar N'Gami, ens., ens., met 'n Kaart van di N'Gami Omstreke. Prys: per post 6d., of ver 12 exempl., *vooruit* betaald 5/-; 25 exempl., dito, 10/-, en ver 50 exempl. gelyk, do. (*kontant*), 20/-.

HANDBOEK VER GODSDIINS ONDERWYS,

Op di Skool, in di Kategisasi en by di Huis, deur Ds. S. J. DU TOIT. Prys: 9d. Ver 12 exempl., *kontant*, 7/6; ver 25 do., do., 12/6, en ver 50 do. do. (*kontant*), 20/-.

DE VOORTREKKERS,

6 Voorleziings deur Ds. J. D. KESTELL. 'n Degelik, grondig en onpartydig bewerkte bydrage uit so 'n belangrike tydperk van di Geskiedenis van Ons Volk. Prys: 9d. stuk. Ver 12 exempl., *kontant*, 7/6; 25 exempl. do., 12/6, en ver 50 do., do., 20/-.

VAN DI BLOKHUIS NA DI WITTE HUIS,

Di lewe van JAMES GARFIELD, o'erlede President van di Vereenigde State van Noord Amerika. Prys: 9d. Stuk. Ver 12 exempl., *kontant*, 7/6; 25 exempl. do., 12/6, en ver 50 do., do., 20/-.

DE PEINZENDE KRISTEN.

Di kostelike werk, so dierbaar en stigend ver ge'owige. Vry bewerk naar P. BROES, deur Ds. S. J. DU TOIT. Klein kwarto, 110 bladsyde, dubbel kolom, 1 6 p^{er} post.

HET KORT BEGRIP DER CHRISTELIJKE GODSDIENST,

Ver Kategisasi en huisgebruik. Prys 3d. per exempl.;—12 exempl. 2/6; 25 exempl. 5/-; 100 exempl. 16/

DE PREDESTINATIE

VOLGENS

BIJBELLEER EN KERKLEER,

OP NIEUW IN 'T LICHT GESTELD

DOOR

Ds. S. J. DU TOIT.

(Overgedrukt uit de "Getuige.")

In klein kwarto, dubbel kolom, kompres gedruk en stewig gebonde in half linne band, prys 2/- met posgeld, by J. C. JUTA & Co., Kaapstad, en by di uitgewers.

DI SUID AFRIKAANSE KOOK,- KOEK- EN RESEPTTEBOEK.

S E S D E   D R U K

Wat reeds so 'n gunstige reputasi verkry het,

Omtrent 650 goeie Resepte in di Kookkuns, en ver verschillende soorte van Gebak.

Bijeenversameld, geskrywe en anbeveel deur Mej. E. J. DYKMAN.

Asoek ruim 600 Resepte ver allerlei Menselike kwale; met nog 150 Resepte teen Vesiiktes.

PRYS 2s. 9d., per post 3s. Op bestellings van 6 exempl. en meer, 10 persent Kommissi.

N.B.—KONTANTE Orders het di voorkeur.

DE ONTKOMING

D E R

FRANSCH E VLUCHTELINGEN.

'n Boeinde Verhaal, wat onlangs met soveul genot in "De Vaart" ge lees werd, in een nette in t we kleure gedrukte band ver di prys van 1s. p. r exemplaar.

DE BEDEELING DES HEILIGEN GEESTES,

Deur Ds. S. J. DU TOIT. Per post 6d; 12 exempl. ver 5s.

Hiir is 'n Getuigenis wat altoos syn waarde en krag sal behou. Di prys is nou so laag gestel, dat men gemakkelik 'n dosyn kan ontbide om te versprei.

I N H O U D.

EERSTE AFDEELING : DI KAAP IN DI OU HOLLANSE TYD, 1652—1806.

Hoofstuk.	Bl.	Hoofstuk.	Bl.
I. Oudste geskiedenis ...	1	VIII. Di Koloni voor honderd jare	24
II. Di anleg van di Maatskappy	4	IX. 'N Nuwe Storm ...	28
III. Di wilde Nasies ...	7	X. Gerugte van Oorlog ...	31
IV. Di anleg word 'n Koloni ...	11	XI. Planne van verbetering ...	34
V. Di Koloni groei op onder teenspoed ...	13	XII. Di Engelse neem di Koloni	36
VI. Do. do. vervolg ...	17	XIII. Sewe jare onder di Engelse	39
VII. Gouwerneur van Noodt en syn tyd ...	21	XIV. Weer 'n tydji onder di Hol- landers ...	41

TWEDE AFDEELING : DI FRANSE VLUGTELINGE.

Hoofstuk.	Bl.	Hoofstuk.	Bl.
I. Di Hugenate in Frankryk	43	III. Di Hugenate an di Kaap ...	46
II. Waarom en waarheen hulle gevlug het ...	44		

DERDE AFDEELING : DI KAAP ONDER DI ENGELSE.

Hoofstuk.	Bl.	Hoofstuk.	Bl.
I. Di Engelse neem di Kaap in	51	VIII. Merkwaardigste gebeurte- nisse 1846—1855 ...	72
II. Kwessi oer di Hottentots ...	52	IX. do. do. 1856—1868 ...	76
III. Vrydom van di Slawe ...	54	X. do. do. 1868—1894 ...	80
IV. Opstand van Bezuidenhout	59	XI. Di Noordelike uitbreiding (Bechuanaland, Mashona- land, Matabeland) ...	83
V. Kafferoorloge ...	63		
VI. Kafferoorloge (vervolg) ...	67		
VII. Di Bandite Kwessi ...	71		

VIERDE AFDEELING : DI UITGEWEKE BOERE 1836—1895.

(Natal, Vrystaat, Transvaal, Diamantvelde)

Hoofstuk.	Bl.	Hoofstuk.	Bl.
I. Redes waarom di Boere di Koloni verlaat het ...	87	IV. Di Boere neem wraak en verdryf Dingaan ...	98
II. Uittrek van di Boere ...	91	V. Di Boere Stig 'n Koloni in Natal ...	100
III. Piet Retief en syn treurig lot ...	94	VI. Di Engelse kom di land af, neem ...	104

A. VRYSTAAT.

Hoofstuk.	Bl.	Hoofstuk.	Bl.
I. Hoe di Boere daar weer 'n Koloni gestig het ...	109	III. Latere Geskiedenis ...	116
II. Di Slag van Boomplaas ...	112	IV. Di Diamantvelde ...	121

B TRANSVAAL.

Hoofstuk.		Hoofstuk.	Bl.
I.	Ontstaan van di Republiek	125	
II.	Di anhegting van Transvaal	130	
		III.	Di Transvaalse Vryheids-oorlog 131

BYLAGE.

Hoofstuk.	Bl.	Hoofstuk.	Bl.
I.	Lys van Kommandeurs en Gouwerneurs van di Kaap Koloni 133	XII.	Offisiële selfverdediging van di Voortrekkers ... 155
II.	Presidente van di Vrystaat 133	XIII.	Wat Froude van di Boere vertel 161
III.	Presidente van Transvaal 134	XIV.	Hoe Froude ons Geskiedenis vertel 168
IV.	Gouwerneurs van Natal ... 134	XV.	Gedenkskrifte van di Hugenote familiis in Afrika... 179
V.	Jaargetalle van vername gebeurtenisse in di geskiedenis van S.A. 134	XVI.	Journaal van 'n Voortrekker 193
VI.	Tancred oer di Kafferoorloge 136	XVII.	Geskiedenis van di Voortrekkers in Natal ... 198
IX.	Vordering van Skadevergoeding en verlise by di Kafferoorloge van 1835—1847 149	XVIII.	Akte van Afstand van Natal an Piet Retief ... 202
X.	Hoe di Engelse ver Dreyer vermoor het na di Slag van Boomplaas 150	XIX.	Verhale omtrent di Voortrekkers megedeel deur Mnr. A. D. Cilliers ... 202
XI.	Di Treurspel van Slagtersnek 157		

VOORREDE VER DI TWEDE UITGAAF.

DI VOORREDE ver di eerste uitgaaf van ons Geskiedenis volg hiirop. Veul het ons ni bij te voeg in di twéde uitgaaf ni, as net mar om an te wys waarin hiir-di uitgaaf verskil van di vorige, namelik :—

1. Di spelling is gewysig soos dit sig van 1877 af ontwikkel het tot nou toe, en so vér as dit nou tamelik algemeen aangeneem en o'reengekom is.
2. Di stof is bijgewerk tot 1895 toe, sodat di leser hiir 'n geskiedenis kry van di ontdekking van Suid Afrika af tot vandag toe.
3. Wysigings is daar ni heel veul in di stof aangebrenge ni, as alleen dat enige historise gedenkstukke, soos van TANCRED o'er di Kaffer Oorloge, van FROUDE o'er di Uitgeweke Boere, ens., uit di gewone loop van di geskiedenis uitgehaal is (om di draad ni teveul te breek ni) en as Bylage agteran gevoeg is.
4. Di Bylage is veral 'n kenmerk van di twéde uitgaaf. Hiir kryg di lesers nou versamel en bewaar al di vernaamste gedenkstukke van ons geskiedenis, wat, soos ons redelikerwyse verwag, di waarde van di boek anmerkelyk verhoog.

Daar is dan di lang verwagte twéde uitgaaf. Vér van volmaak, mar veul beter as di vorige, en in elk geval in di taal en gees van ons volk, en so getrou molik an di werkelykheid. O's hoop dat alle belangstellende sal same werk om di derde druk, wat ons spoedig hoop nit te gé (waarom ons ekspres van di twéde uitgaaf ni so bang het laat druk ni), so volledig en so goed molik te maak. Alle verbeteringe en aanvullings sal daartoe in dank ontvang worde deur

DI UITGEWERS,

Paarl, Augus, 1895.

(BY DI EERSTE UITGAAF).

DI GENOOTSKAP VAN REGTE AFRIKANERS AN AL HULLE LANDGENOTE

GROETE !

Di uitgewer van 'n godsdiinstige tydskrif in ons land sê onlangs, dat hy met 5 moeilikhede te stry het : 1. Om dit *geskrywe* ; 2. om dit *gedruk* ; 3. om dit *weggestuur* ; 4. om dit *gelees* ; 5. om dit *betaal* te kry. Arme man !

Gelukkig ons het mar met di twé eerste te doen, en dis al swaar genoeg, en daaro'er moet ons al ekskuus vra an ons lesers. Dit was di rede dat ons Geskiedenis ni eerder uitgekóm is ni.

Om dit *geskrywe* te kry het moeite gekos, want daar was gen genoegsame bronne om uit te put ni. Engelse, mar gen Hollanse, Geskiedenis van ons land bestaan daar tot nog toe. En dat ons op di Engelse Geskiedenis ni so mar o'eral kan afgaan ni, sal elke leser wel siin voor hy ons boek uitgelees het. En di Hollanse wat daar is, is mar brokstukke, soos van KOLBE, LOOTS, ens. o'er di oue tye onder di Hollanse Regering, en van STUART, CLOETE, ens. o'er di Uitgeweke Boere, en oek mar in di begin na di uittrek. Wat ons kon kry het ons daarom gebruik, Engelse sowel as Hollanse. En tog was dit nodig om nadere inligting te vra op baing plekke, so moes ons briewe skrywe na alle kante. Sommige dinge is op di manier duidelik geworde ; mar op andere weer kon ons ni genoeg lig kry ni, so dat ons wat di stof angaan al moet ekskuus maak. Mar ons hoop om nou di tyd te gebruik om stof op te samel, en di *Patriot* sal ons wel daarin he'p, om o'er 'n tyd 'n twéde (soos hulle gewoonlik sê) verbeterde en vermeerderde uitgaaf te gé.

Maar dan ni alleen gebrek an stof was 'n moeilikheid ni, mar oek di juiste *verband* en *toedrag* van di gebeurtenisse was dikwils byna onmo'entlik om uit te maak. Di een skrywer sê so, en di ander so. En wat is nou waar ? Wat is nou di ware oorsaak hiirvan of daarvan ? En hoe sit di dinge in makaar ? Dit was mar soms net hard werk om dit uit te vinde. En oek hiirin het ons nog mar 'n begin gemaak, en moet ons nog om verskoning vra.

Dan nog 'n swarigheid in skrywe was di *spelling*. Daar is nog gen woordeboek ni. In byna 2 jare tyd (juis in di wording van ons taal)—deur verskillende persone—is di geskiedenis beskrywe. Gen wonder dat hiir nog verskil van spelling bestaan. Mar oek dit sal beter gaan by 'n vollende uitgaaf. Dan, hoop ons, sal di woordeboek van di Genootskap al uit wees.

En moeilikheid om dit *gedruk* te kry was vernamelik, omdat di uitgewer vër van di pers af is, en idereen wat kennis het van drukwerk sal wel weet hoe moeilik dit dan gaan.

Mar daar is hy nou klaar, di Geskiedenis, so lank angekondig en verwag, an alle kante gevraag. *Weggestuur, verkoop*, en *gelees* sal hy gou wees, dit weet ons vooraf. En hy het deugde genoeg, by al syn gebréke, om vyande kwaad en vrinde bly te maak.

Gaat dan, papire kindji, en vertel an ons Landgenote wat hiir al gebeur is van BARTHOLOMEUS DIAZ hiir gekom het, totdat hulle nou begin te praat van di Verenigde State van Suid-Afrika! Vertel di waarheid; bestraf di leugen; en bring di dade en lotgevalle van ons voorouers weer an di lig!

Alle opmerkings, aanvullings, en verbeterings sal ons met genoegte ontvang, en verder gebruik.

VAARWEL!

Fewerwari, 1877.

